

Inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen

In 2020 hadden we een overgangsjaar van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ) naar de Wet zorg en dwang (Wzd). Voor de registratie van vrijheidsbeperkende maatregelen en dwangbehandeling is in 2020 nog de BOPZ-registratiewijze gebruikt. Ons digitale registratiesysteem was nog niet aangepast aan de Wzd. Daarbij speelde dat vanwege de COVID-19-pandemie de implementatie van de Wzd vertraging heeft opgelopen. In januari 2021 is de Wzd-module in het elektronisch cliëntdossier in gebruik genomen, waarin de onvrijwillige zorg onder de Wzd wordt geregistreerd.

Vrijheidsbeperkende maatregelen

Vrijheidsbeperkende maatregelen 2020						Vrijheidsbeperkende maatregelen 2019					Toename (+) of afname (-)				
Locatie	1 mecha-nisch	3 farmaco-logisch	5 elektro-nisch	8 ande-rs	Eind-totaal	1 mecha-nisch	3 farmaco-logisch	5 elektro-nisch	8 ande-rs	Eind-totaal	1 mecha-nisch	3 farmaco-logisch	5 elektro-nisch	8 ande-rs	Eind-totaal
Amberhof	2	1	3	3	9	11	5	12	2	30	-9	-4	-9	1	-21
Keern/Jon-kerhof	2	9	6	3	20	7	5	10	1	23	-5	4	-4	2	-3
Middelwijkck	2	3	4	2	11	5	4	9	1	19	-3	-1	-5	1	-8
Mieuwijdtd	10				10	9	0	2	3	14	1	0	-2	-3	-4
Molentoc ht	5	15	29	9	58	4	14	22	12	52	1	1	7	-3	6
Nic/GZ	8	13	41	14	76	18	26	42	18	104	-10	-13	-1	-4	-28
Notaris		1	2		3	0	4	3	2	9	0	-3	-1	-2	-6
Novawher e		16	29	5	50	6	15	24	1	46	-6	1	5	4	4
Prins Hendrik	5	4	1	2	12	8	8	12	0	28	-3	-4	-11	2	-16
Torenerf	1		4	8	13	0	7	6	0	13	1	-7	-2	8	0
Triton			7	6	13	1	1	5	4	11	-1	-1	2	2	2

Viervorst	2	7	5		14	2	2	6	1	11	0	5	-1	-1	3
Westerhout	9	20	38	16	83	20	15	31	5	71	-11	5	7	11	12
Zuidland	3	10	24	2	39	7	15	24	2	48	-4	-5	0	0	-9
Eind totaal	50	99	196	70	415	98	121	208	52	479	-49	-22	-15	18	-68

In totaal minder toepassingen, vooral in De Amberhof, Prins Hendrik en Middelwijck

In totaal een verschuiving van zwaarder naar lichter

Zuidland: onjuiste registratie 2019 aangepast

2020		toepassing in procenten ten opzichte van aantal cliënten				
Aantal cliënten	locatie	1 mechanisch	3 farmacologisch	5 elektronisch	8 anders	Eindtotaal
22	De Amberhof	9,1%	4,5%	13,6%	13,6%	40,9%
62	De Keern/Jonkerhof*	3,2%	14,5%	9,7%	4,8%	32,3%
28	Middelwijck	7,1%	10,7%	14,3%	7,1%	39,3%
78	Molentocht	6,4%	19,2%	37,2%	11,5%	74,4%
70	Sint Nicolaas/GZ	11,4%	18,6%	58,6%	20,0%	108,6%
11	De Notaris	0,0%	9,1%	18,2%	0,0%	27,3%
53	Novawhere	0,0%	30,2%	54,7%	9,4%	94,3%
27	Prins Hendrik	18,5%	14,8%	3,7%	7,4%	44,4%
25	Torenerf	4,0%	0,0%	16,0%	32,0%	52,0%
24	Triton	0,0%	0,0%	29,2%	25,0%	54,2%
35	De Viervorst**	5,7%	20,0%	14,3%	0,0%	40,0%
81	Westerhout	11,1%	24,7%	46,9%	19,8%	102,5%
34	Zuidland	8,8%	29,4%	70,6%	5,9%	114,7%
550	Eindtotaal	4,6%	9,1%	17,9%	6,4%	38,0%

* somatiek en PG (psycho-geriatrie) zijn niet te onderscheiden

** zowel 1e en 2e etage

Dwangbehandeling

locatie	2020	2019	
Zuidland	1	2	
Triton	1	1	
Nicolaashof	1	1	
Westerhout	5	3	
Totaal	8	7	

De registratie van dwangbehandeling heeft in 2020 op dezelfde wijze plaatsgevonden als in 2019, conform de BOPZ-systematiek. De toepassing van dwangbehandeling vond zowel in 2019 als in 2020 plaats bij een beperkt aantal locaties. In alle gevallen waarin sprake was van dwangbehandeling ging het om psychofarmaca vanwege agressie en weigeren van zorg en het toebrengen van ernstig lichamelijk letsel aan derden.

Overzicht aantal gedwongen opnames 2020 en 2019

In het kalenderjaar 2020 is er ten opzichte van 2019 in absolute aantallen een lichte stijging van het aantal cliënten die zijn opgenomen met een inbewaringstelling (IBS) of rechterlijke machtiging (RM). Een inbewaringstelling is een verplichte opname in een spoedsituatie. Er is dan geen tijd om de procedure van een rechterlijke machtiging af te wachten.

In verband met de gedeeltelijke leegstand die in de loop van 2020 (deels coronacrisis-gerelateerd) in vooral Novawhere en afdeling Platanenhof (locatie Westerhout) ontstond, is het vermoeden dat relatief gezien deze stijging nog iets groter was.

locatie	2020		2019	
	IBS	RM	IBS	VM/ RM
Regio's Purmerend, Volendam en Zaanstreek				
Novawhere	3	1	4	1
De Meeuw-vleugel -/covid-unit / Jaap van Praag	1			
Molentocht	3	4	3	4
Sint Nicolaashof	0	2	0	2
subtotaal	7	7	7	7
Regio's Alkmaar & Egmond				
Platanenhof Westerhout	6	11	2	9
Karveel Prins Hendrik	0	1	0	1
De Amberhof	0	0	0	0
subtotaal	6	12	2	10
Totaal De Zorgcirkel	13	19	9	17

In de tabel is een onderscheid gemaakt tussen de twee samenwerkingsgebieden op het gebied van gedwongen opnames: de regio's Alkmaar en Egmond-Heiloo enerzijds en de regio's Purmerend, Edam-Volendam en de Zaanstreek anderzijds.

Voor de regio's Egmond-Heiloo en Alkmaar worden in verband met de randvoorwaarden de meeste cliënten met een IBS of RM opgenomen op Platanenhof (waar ook crisisbedden zijn). In dit gebied wordt ten behoeve van de (beoordeling van) gedwongen opnames samengewerkt met de organisaties Geriant en GGZ-NHN. In dit gebied zijn in absolute aantallen in 2020 meer cliënten gedwongen opgenomen dan in 2019 (vooral met IBS).

In de regio's Purmerend, Edam-Volendam en Zaanstreek worden, gezien de randvoorwaarden, de meeste cliënten met een IBS of RM opgenomen in Molentocht en Novawhere (waar ook de crisisbedden zijn) en in mindere mate in Edam-Volendam. Wel werden relatief veel cliënten met een RM of IBS uit de regio Edam-Volendam opgenomen in Purmerend. In deze oostelijke regio's van De Zorgcirkel wordt hiervoor samengewerkt met ggz-organisatie (geestelijke gezondheidszorg) Parnassia, vooral voor de

crisisopnames dan wel voor de beoordeling IBS. Daarbij wordt er in de regio Purmerend gewerkt met het zogeheten [FACT-VVT-team](#). In absolute aantallen is in dit gebied het aantal cliënten dat gedwongen is opgenomen gelijk gebleven ten opzichte van 2019.

Wat de absolute cijfers zeggen in het licht van andere factoren die speelden in 2020 is niet uitgebreid onderzocht. Zo hadden we natuurlijk te maken met de coronacrisis, een tijd waarin (naast alle andere zorgen) cliënten soms langer thuis bleven hetgeen soms leek te leiden tot een complexere opname. Met name op Platanenhof en Novawhere was mede daarom in de loop van het jaar sprake van lagere bedbezetting. Daarbij werd in 2020 de Wet zorg en dwang van kracht en kreeg het CIZ (Centrum Indicatiestelling Zorg) een andere rol dan onder de BOPZ.

Wat wij organisatiebreed bemerkten was dat het CIZ de toets om te beoordelen of een cliënt in aanmerking kwam voor een Wzd-artikel 21 (geen bereidheid – geen verzet) veelal slechts eenmalig afnam. Was er bij de cliënt sprake van enig verzet tegen opname en werd de opname wel nodig bevonden, dan werd meteen een RM aangevraagd. Deze situatie is met het CIZ besproken en een herhaling van de toets zou mogelijk moeten zijn. Daarbij is de indruk dat er (intern en extern) verschillend werd omgegaan met het opstellen van de medische verklaring ten behoeve van de RM en het honoreren van een verzoek tot een RM. Eenmaal opgenomen leek een RM (en soms ook een IBS) wel een erg zwaar middel, daar er na opname bij de cliënt al snel sprake was van gewenning. Wij hebben overleg met het CIZ gehad om op zijn verzoek tot het opstellen van een medische verklaring voor een RM te kunnen aangeven dat er in individuele kwesties onvoldoende reden is om zo'n medische verklaring af te geven.

Er is een trend naar langer thuis wonen (niet alleen vanwege corona) met intensieve begeleiding van partijen als casemanagement, thuiszorg, Geriant en FACT-VVT-team. Of dit van invloed is op het al dan niet gedwongen worden opgenomen is (nog) niet objectief vast te stellen.